

10/01.01/01

מדינת ישראל

גנזך המדינה

מזכירות הממשלה

שם תיק: ישיבת ועדת שרים לעניין הקמת מרכז כפרי
בגוש עציון וההתיישבות בחברון

מזהה פיזי: 12782/12-ג

מזהה פריט: R0005ar5

כתובת: 2-111-5-7-4 תאריך הדפסה: 13/04/2022

משרד

מס' תיק

ישיבת ועדת שרים לעניין הקמת

מרכז כפרי בגוש-עציון וההתיישבות

בחברון. - "ש"כ"ב ב"ש"כ"ב

10.12.1968

מס' תיק מקורי

שם: ישיבת ועדת שרים לעניין הקמת מר

12782 / 12 - ג

מס פריט: 1121053

77.0/92 - 61

20/08/2009

02-111-05-07-04

מזהה פיזי:

מזהה לוגי:

כתובת:

מחלקה

12

סודי ביותר

מסינוגרמה

פ ר ט י - כ ל
ישיבת ועדת השרים לענין הקמת מרכז
כפרי בגוש-עציון וההתיישבות בחברון

י"ט בכסלו תשכ"ט - 10.12.68

נכחו השרים :
ל. אשכול - יו"ר,
י. אלוני,
ח. גבתי,
מ. בגין,
ז. שרף.

נעדרו השרים:
י. אלמוגי,
מ. דיין,
ח.מ. שפירא (חולה).

-	י.ש. בן-מאיר	-	סגן שר הפנים
-	מ. ארנון	-	מזכיר הממשלה
-	תת-אלוף ש. גזית	-	משרד הבטחון
-	אל"מ י. ליאור	-	המזכיר הצבאי לראש-הממשלה
-	ר. וייץ	-	הסוכנות היהודית (בתחילת הדיון)
-	י. תמיר	-	משרד ראש-הממשלה
-	א. ליסנסקי	-	מזכיר הוועדה
-	רשם	-	י. חנוני

תכניות בעיר חברון.

רה"מ ל.אשכול: לפניכם דו"ח מלא עם תמונות יפות. האם משהו רוצה תוספת

בעל-פה?

א"מ שלמה גזית:

אם כולם קראו את החומר איני יודע אם יש מה להוסיף. אנו למעשה

קיימנו בחברון בדיקה בשני נושאים: (א) מה ניתן לעשות בתחום

של גבעת הממשל, האזור של המשטרה והגבעות הסמוכה, שהיא חלק מהשטח הממשלתי

במקום. (ב) מה ניתן לעשות בתוך העיר באתרים שהם היום או רכוש יהודי לשעבר,

או רכוש ממשלתי. אתחיל קודם כל בגבעת הממשל.

גבעת הממשל - זה השטח שעליו יושב היום בית המושל. זאת תחנת משטרה ישנה

עם שטח כולל של קצת פחות מ-70 דונם. בהנחה שהממשל הצבאי ממשיך להתקיים במקום -

וזאת היתה הנחת היסוד, - אנו, בבדיקה שעדיין לא נסתיימה, מפני שלא נכנסנו

לבדיקה יסודית בשלב זה, אנו מעריכים שכנראה ניתן יהיה מתוך השטח הזה להפריש

בסביבות 30 דונם. שטח זה הוא בבעלות ממשלתית ואנו שם בעלי-הבית. בתוך השטח הזה

יש כ-30 דונם. זאת בעיקר הגבעה מצד ימין שנקראת "גבעת ההליקופטר". שטח זה ניתן

בחלקו לניצול לכל מיני פיתוחים. אם זה יהיה רק לצורך שיכונים - שוב בהערכה מאוד

גסה - אנו מעריכים שניתן שם לשכן כ-150-180 משפחות. זה המצב בגבעת הממשל.

יש לי מפה כללית, אבל היא כל כך כללית שלא אומרת כלום. אינני חושב שיש טעם

להכנס לפרטים. (מר תמיר מראה על המפה את הגבעה)

זהו אזור שהוא רכוש הממשלה והוא כרגע פנוי. כרגע אין בו כלום. אני מדבר על אזור

אחד, שהוא אזור תחנת המשטרה של חברון, שבתוכו נמצא בנין טיגרס בריטי. כרגע שם

יושב הממשל הצבאי, יחידת משמר הגבול, כרגע יושבים שם גם המתנחלים. אנו בונים שם

עכשיו שיכון למתנחלים. ששם שטח, שאנו מעריכים אותו בכל מכל כ-30 דונם. אם שטח

זה ייועד לשיכון, לפי הערכת המהנדסים ניתן להכניס לאזור זה 150 משפחות. זה אומר

6 משפחות לדונם. הרי לא תבנה מגדל-שלום אלא מבנים של 2-3 קומות. זה בכל זאת

צפוף. זה לא יכול להיות רק ביטון, אם אתה רוצה שבעמק זה תהיה גם פינת גינון.

אם תתקבל החלטה ללכת לענין זה יותר ברצינות - אז משהו צריך לעבד תכניות יותר

מפורטות אין לעבד את השטח ולעשות תכנית בנין = ערים של האזור הזה.

(השר מ.בגין: מה המרחק מגבעת הממשל אל מרכז של חברון?) המתנחלים הולכים כל שבת

ברגל אל מערת המכפלה. זה כ-3 ק"מ. בערך קילומטר עד לגשרון ו-2 קילומטר עד לקסבה.

בתוך העיר חברון עצמה עשינו בדיקה בכמה נושאים. נושא אחד - זה אזור

מערת המכפלה. באזור מערת המכפלה ~~האזור~~ חפסנו כמה מגרשים מיד אחרי פרשת הרימון,

וקבלנו אותם בחכירה ל-49 שנים. יש קצת אדמה ממשלתית במקום. אם כי יש ויכוח מה

טיבה של האדמה שהופקעה על ידי הממשלה או העירייה. מטעמי רגישות לא ~~האזור~~ יכולנו

לבדוק את הגיירת עד הסוף. (רה"מ ל.אשכול: אמרת שלקחנו ל-49 שנים. של מי זה היה

קודם?) ארבעת המגרשים האלה שלקחנו שנים מהם פרטיים ושנים היו רכוש העירייה.

אלה מגרשים קטנים, פחות מחצי דונם כל מגרש. אלה מגרשים שממש צמודים למערה.

תפסנו אותם מפני שהם דרושים לנו לצרכי בנין. בנינו על כל מגרש בית טרומי, שמשמש לאיכסון יחידת המשמר במקום. כמובן שאפשר לעשות בזה כל מה שרוצים. באזור הזה, כאמור, (פרט לארבעת המגרשים), יש גם מבנים שהם רכוש הציבור. מי שזוכר את הכניסה למערת המכפלה, יש מצד שמאל בנין נמוך שיש בו חנות מזכרות ובתי שימוש ציבוריים. כל זה בנין ציבורי. על גג הבנין הזה ניתן לבנות ולהקים משהו. חשבנו על המבנה הזה. אולי ננצל אותו למרכז חנויות, או מסעדה או משהו מעין זה.

אנו משיכים לנהל מו"מ להשיג מגרשים נוספים בחכירה, ויכול להיות שאפשר משהו להשיג. (רה"מ ל.אשכול: חכירה ארוכת שנים?) 49 שנה, באותה השיטה. (רה"מ ל.אשכול: האם זה כמו בקרן-קימת עם רשות חידוש החכירה?) כן. במפה הזאת אזור המערה. מגרשים אלה המסומנים בכתום נמצאים בידנו. אלה המקווקווים - אנו מנסים להשיג. בתנאים של היום זה פחות נראה סביר. אבל אם חס-וחלילה יהיה רימון נוסף - זה יהיה יותר קל. זאת פרשת מערת המכפלה. ההמלצות שלנו: א) להוסיף עוד קומה אחת לאותו מבנה קיים ולייעד אותה למסעדה, חנויות או משהו כזה (משמאל לכניסה למסגד). (רה"מ ל.אשכול: אפשר לעשות כלאיים של בנין?) זה ניתן. אפשר לעשות עליה נפרדת. כמובן, המהנדסים צריכים לתכנן. ב) יש שם שתי חלקות מגרשים שקבלנו. אנו מציעים לייעד אותם להקמת בית כנסת במקום לצד המערה. משום שזה יכול לפתור בעיה של אלה שרוצים להתפלל במקום כדת וכדין. ג) להמשיך בנסיון שלנו להתלבש על קרקעות נוספות באזור. זהו הקומפלקס של מערת המכפלה.

קומפלקס אחר זאת תחנת האוטובוסים. יש בחברון תחנת אוטובוסים ישנה. התכנית היא לפנות אותה ולהעבירה למקום אחר. בשטח תחנת האוטובוסים הזאת יש חלק מהקרקע שהוא קרקע יהודית. ופה - אם שוב להראות על המפה - זה בכניסה למרכז העיר. כל הצהוב הזה הוא אדמה יהודית, כאשר אלה הם המגרשים שיפוננו כתוצאה מהעברת התחנה. כל העסק הזה הוא שטח של 30-40 דונם. לכשתתפנה תחנת האוטובוסים צריכים להתלבש על השטח הזה. אפשר לבנות כאן מרכז חנויות או מרכז מלאכה, כל מה שנמצא לנחוץ.

הרכוש

הקומפלקס השלישי - אלה הקרקעות והמבנים של ההגנה, שהם מפוזרים מאוד בעיר. זאת יכולה להיות דירה בתוך בית, או כל מיני דברים אחרים. בחומר שקבלתם יש רשימה מפורטת של כל הקרקעות האלה, זה מה שנקרא נספח ו'. יש 31 דברים. במקום אחד יש 15 חנויות, ששה חדריים עם שירותים, שלוש חנויות בודדות וכו'. לנו נראה שעם זה כפי שהוא כמעט שאין מה לעשות. אבל מה שכן ניתן יהיה - פשוט לרכז דברים על ידי חליפין. שום מבנה אינו עומד ריק. יושב שם ערבי שקבל אותו לפני 40 שנה, עוד לפני הירדנים. מכיוון שזה רכוש האפוטרופוס, אפשר יהיה ליצור פה עיסקות. להחליף חנויות אלה ובכמה מקומות לחפש אפשרות של ריכוז

ועדת חברון, 10.12.68

גוש, כמו באזור תחנת האוטובוסים. ליצור גוש מרוכז, ששם יהיו לנו כמה מבנים מרוכזים, שיוכלו לשמש למלאכה, למסחר, להנויות.

אם לסכם את הדברים - בסך הכל האפשרויות היום בעיר חברון גופה הם מאוד מוגבלות. פרט לאזור מערב המכפלה, ששם השאלה לא כמותית אלא איכותית, של עצם הצבת הנוכחות שלנו על ידי מרכז יהודי קטן במקום. כל שאר הדברים הם דברים שהרבה מאוד אי אפשר לעשות אתם.

רה"מ ל.אשכול: אתה הזכרת ריכוז לשם חליפין. נניח שנצליח לעשית חליפין,

האם אפשר לרכז דבר שיש בו ממש?

אל"מ ש.גזית: אני מניח שכן. בתחנת האוטובוסים בהערכה הקיימת אפשר לבנות

2000 מטרים מרובעים. יתכן שבמקום אחר גם כן אפשר לרכז 2000

מטרים. מזה קריה יהודית אי אפשר לבנות. מזה אפשר ליצור נוכחות יהודית סמלית.

רה"מ ל.אשכול: כ-2000 מ"מ. ש נניח שהקמנו קומה נוספת, למטה חנויות בהשכרה

ולמעלה מקומות מגורים. כמה זה יכול להיות?

מר תמיר: אני מניח שאפשר להעלות 18 דירות. בהנחה שאת תחנת האוטובוסים מעבירים

למקום אחר, אפשר לבנות כאן מ-18-20 דירות. זה בדיוק 1873 מ"מ.

אפשר להקים כאן 18 דירות במבנים בני ארבע קומות. זה מקום שאין סיבה שלא

לבנות ארבע קומות. זה בלב לבו של השוק.

לגבי תחנת האוטובוסים: היתה תכנית לפני כן להעביר את התחנה. התביעה

באה מטעם העירייה, הואיל והתחנה נמצאת במקום לא טוב. הם מציעים להעביר את

תחנת האוטובוסים למקום חדש, לכביש החדש. גם זה צריך לקחת שלושת-רבעי שנה.

רה"מ ל.אשכול: אני משהו לא מביין. אני מביין שדירה שבנויה על 80-90 מטר זוהי

דירה שמתאימה לרוטשילד. נקח בחשבון עגול 100 מטר. אם יש לך

2000 מטר הרי זה חשבון של 20 דירות. (מר תמיר: אי-אפשר לבנות על כל המגרש).

כתוב כאן 2000 מטרים לבנין. עכשיו אתה אומר שזה לא לבנין. (מר י.תמיר:

כשאני פורש אותם זה 2000 מטרים רצפה. כשאני מחבר את כל הקומות אז אני מקבל

2000 מטרים. אני בונה 30% של השטח ועולה ארבע קומות. זה הרבה מאוד. צריך

להביא בחשבון מרחק מהרחוב, מרחק בין בית לבית, 3 מטר מינימום. אז אני מגיע

ל-30%-35%. אולי אפשר לנצל עוד 50 מטר).

אל"מ ש.גזית: מבחינה בטחונית לנו מאוד לא נראה להכניס זרוע של מגורים

לשוק. זה בלב לבו של הקסבה. אפשר לזרוק את הרימון לתוך החלון.

זה לא מקום לגור בו.

מר י.תמיר: דבר כמו מלון, בתי מלאכה אפשר להקים כאן.

תת-שר בן-מאיר: השטח הוא בקו (?) 21. אני רואה שיש שטח יהודי נוסף ב-19 ו-20.

מר י.תמיר: אלה חנויות שתפוסות, זה לא שטח שעומד להתפנות.

רה"מ ל.אשכול: לכשיעבירו את התחנה, מה שטחו של כל השוק?

מר י.תמיר: השוק הוא כמה עשרות דונמים. (רה"מ ל.אשכול: לאן מעבירים את "אגד"? אל מחוץ לעיר.

מר ש.גזית: יש שתי אלטרנטיבות.

רה"מ ל.אשכול: האם לא עלתה מחשבה כזאת, להוציא את השוק משם? אז בכלל יהיה

פחות צפוף בעיר ופחות קסבה?

מר י.תמיר: הקומה הראשונה היא שוק ומעל לזה גרים. זה עסק צפוף ודחוס. מאות גרים כאן בצפיפות איומה. זה לא פשוט להעביר.

אל"מ ש.גזית: ראש העיר בא אלינו ברעיון מסויים. הרעיון הראשוני שלו קונקרטי: בואו ונעשה לצרכי תחבורה וחברואה. צריך להקים

עורק מסחרי דרך הקסבה. נפקיע את הקרקע לצורך ציבורי ובהזדמנות זו נחסל את הקסבה. אולי נקים שיכון באיזה מקום. - אם פרויקט זה ניתן להגיע אליו - זה יכול לפתוח הרבה אפקים. אבל זה מאוד ראשוני. (מר תמיר: זה יעלה מיליונים).

רה"מ ל.אשכול: מיליונים זה לא חשוב.

מר ז.שרף: היות ויש סטינוגרמה אני רוצה לציין שהמיליונים אינם.

רה"מ ל.אשכול: אתם בעיקר מראים באצבע על 30 דונם שהם ביד ועל יד המערה ממש יש משהו לעשות - בית כנסת ועוד דברים טובים - וזה הכל, ולייחד את השוק לאחר שהתחנה תיבנה, ואפשר כבר היום להתחיל לתכנן. ההצעה היא למבני תעסוקה ולא למבני מגורים.

מר י.תמיר: ליד גבעות הממשל יש קרקעות של ~~הכנסיה הרוסית~~ הלבנה.

הם הודיעו שמוכנים למכור את הקרקעות. זה 150 דונם. רק הבוקר הודיעו לי על כך. ההודעה היא מעין חצי הסכמה. הם מבקשים בסדר גודל של 500 דולר לדונם. זה מעבר לעמק אחר שם. זה על הכביש שמחבר בין שניהם. למעשה דורשים ממני אישור אם להמשיך בפעולה. יש להם 170 דונם. יש חלק שבנוי עליו הוסטל ו-150 דונם למכור. אני מבין שהם חוששים עוד כמה זמן יחשבו אותם בתור רוסים לבנים. יש להם 20 דונם מול שער שכם בירושלים.

רה"מ ל.אשכול: האם מישהו דואג להם, שגריר או קונסול?

אל"מ ש.גזית: המרכז שלהם בארצות הברית.

מר י.תמיר: הממשלה הירדנית הכירה בהם כל הזמן. יש להם נציג. הוא בא עם כל הדוקומנטים.

רה"מ ל.אשכול: לי נחוץ שלא יהיו דוקומנטים. מה עכשיו המחיר של דונם

קרקע שם, אם אתה רוצה לקנות?

מר י.תמיר: אני חושב שאם מבקשים קרוב ל-1,800 לירות בעד הדונם במקום

זה, וודאי יורידו קצת - זה די סביר. אני חושב שאם נצליח

לקבל את 20 הדונמים ליד שער שכם, ויש להם משהו בגוש עציון - אם ניתן לעשות עיסקה זו, הרי זה טוב מכל הבחינות. נניח שזה יהיה 1,500 דונם, זה מסתכם ב-225 אלף לירות.

השר ח. גבתי: זה נותן אפשרות להקים שכונה רצינית. זה כ-100 מטר מהגבול של גבעת הממשל. זה קרוב מאוד. יש שם ודי קטן ובמשך הזמן אפשר יהיה להתגבר עליו.

השר י. אלון: לגבי מה ששמענו משלמה גזית בקשר לגילוי האחרון של הרוסים הלבנים: הרבה אפשרויות אין בתוך העיר. גם אני שותף לדאגה שהביע גזית על הצד הבטחוני של העניין. זה לא עניין של בטחון נקודה ישובית אלא של בטחון הפרט. זה עסק שיש בו יותר הכבדה מאשר תועלת מהצד הפוליטי. לגבי הרוסים הלבנים - אני בכל מקרה בעד רכישת השטחים ליד שער שכם, בגוש עציון ובחברון. צריך לעמוד על המקח. סדר הגודל לא נראה מופרז, אם כי זאת לא מציאה.

לגבי עתיד נוכחותנו בחברון: אני לא רואה בגוש עציון תחליף לחברון. בגוש עציון אני רואה נוכחות יהודית בזכות עצמה, מרכז כפרי קטן (על זה לא דנים היום). הייתי רוצה לשמוע מפי תמיר, אם הוא העלה בחכתו רציפות טריטוריאלית מחוץ לחברון. (רה"מ ל.אשכול: הוא הציע משהו). שמעתי על 500 דונם צפונית-מזרחית לחברון. אז אפשר היה לחשוב על הקמת גרעין של שכונה יהודית, שמצד בטחוני אפשר לערוך אותה להגנה עצמית. הייתי בעד זה להתרכז באפשרות מחוץ לעיר.

רה"מ ל.אשכול: תגיד לי בבקשה, הצבעתם פעם על שתי גבעות. אינני זוכר מה

המרחק שלהן מן העיר?

מר י. תמיר: זה למעשה כ-2.5 ק"מ ממרכז העיר, צפונה לכביש בית-לחם-חברון, שטח שהוא אדמת טרשים.

השר י. אלון: מה טיב האוכף הזה? (מצביע על המפה).

מר י. תמיר: זה נמוך מאוד. זה מקום רע מבחינה אקלימית.

השר ח. גבתי: מה גודל השטח הזה?

מר י. גבתי: יש כאן כל מיני ראשי גבעות שהם טרשים. על ראשי הגבעות נטעו

כרמים. אנו מניחים שראשי הגבעות זו אדמת מדינה. אפשר כאן

לרכז 300-400 דונם בשלב ראשון. אם ידברו פה על דבר יותר גדול בסדר גודל של

עיר - צריך שטח יותר גדול. נטיית לתאר מה הפרספקטיבה. בכל סביבת חברון,

לכל מקום שתפנה - כל מקום שאפשר לנטוע נטעו. אין שטח פנוי ראוי לנטיעה

שאיננו נטוע. (תת-שר בן-מאיר: אדמת הכנסיה גם היא נטועה?) לא, זה שטח

לגמרי ריק והוא בבעלות שלמה שלהם.

השר ח. גבתי: מה אפשר לעשות על השטח של 150 דונם של הכנסיה? כמה יהודים

אפשר להושיב כאן?

מר י. תמיר: כ-300-400 משפחות. זה יחד עם הממשלה יכול להתקרב ל-500

משפחות.

השר י. אלון: אני רואה שקווי הגובה כאן נעים בין 450-900 מטר.

מר י. תמיר: כאן מורדים תלולים מאוד. בדקנו את השטח.

- רה"מ ל.אשכול: השטח של הרוסים הלבנים במה הוא גובל?
- מר י.תמיר: הוא מוקף ערבים, השטח כולו מוקף כרמים. במידה ובכלל יש החלטה או דעה להתחיל לטפל בזה - הבדיקה היתה מאוד שטחית של גבעה זו. זה דורש בדיקה הרבה ~~על~~ יותר יסודית. עשיתי שני סיורים במקום, עם אנשי הממשל וקצת אנשים שיודעים את הבעלות. בכל מקרה יצטרכו להביא הנה מים. הבנתי מאנשי מקורות ומה'ל שגם לגוש עציון יש להביא מים. (תת-שר בן-מאיר: מה המרחק מגוש עציון?) בערך 10-12 ק"מ. לדעתי, אפשר היה להשקיע מאמץ בלימוד העניין בצורה הרבה יותר רצינית מאשר תוך כדי סיור בלבד.
- השר י.אלון: לדעתי, כדאי להתרכז בחיפושים בצפון-מזרח ובדרום-מזרח מן העיר. (רה"מ ל.אשכול: מדוע?) כי זה מוליך אותנו בכיוון המדבר שהוא לא מיושב, ואפשר יהיה להבדיל ביניהם מדינית. אם נרצה יש אופציה כזאת.
- מר י.תמיר: מבחינה טופוגרפית חלחול זה צפונית-מזרחית. הכפר יושב במקום טוב וגבוה ביותר בכל הסביבה. (מר ש.גזית: עוד 2-3 פעולות טרוריסטיות ואפשר יהיה לחסל את חלחול).
- רה"מ ל.אשכול: מה עושה זה שבחו נהרס?
- אל"מ ש.גזית: אנו לא מפריעים בבנין הבית החדש. בכמה מקומות בנו מחדש. בכמה ~~מקומות~~ מקומות מצטרפים לשכנים. יש להם קרן לעזרה הדדית. אני נוטה מאוד לרכז עכשיו מאמצים ולרכוש את אדמת הכנסייה.
- השר ח.גבתי: כי אם יש אפשרות - זה מצטרף לשטח המדינה. זה יתן אפשרות להקים שכונה של 500 משפחות. פה יש שטח של 150 דונם שמצטרף למעשה לשטח הממשל.
- אל"מ ש.גזית: השטח קרוב לממשל, אם כי יש הפרדה על ידי אזור מיושב תושבים מקומיים. כאן גבעת הממשל. כאן יש ודי ומעבר לווי יש גבעה שניה ששם אדמת הכנסייה. במדרון היורד מהממשל צמוד לכותל שלנו יש תושבים מקומיים שגרים במקום זה.
- השר ח.גבתי: שם הפנייה תלולה מאוד.
- רה"מ ל.אשכול: מדוע אי-אפשר גם את 200 המטר להפקיע ולקנות בכל דרכי קניה?
- השר ח.גבתי: יכול להיות. אני רואה בזה אפשרות של אחיזה ראשונה, שהיא בממדים ניכרים. 400-500 משפחות הרי זה ישוב. אני סבור שאנו צריכים לראות כמטרה ראשונה אפשרות לרכוש את השטח הזה, ואז יש אפשרות לתכנן דבר רציני. יחד עם זה רצוי שנבדוק יותר את הגבעה הזאת מחוץ לעיר אם יש גבעה נוספת, אם יש על מה לדבר. אבל זה נראה יותר ביד מאשר כל הדברים האחרים.
- תת-שר בן-מאיר: אני מצטרף לכל מה שנאמר על ידי השר גבתי.
- השר י.אלון: אני מציע באופן פורמלי להחליט - נוסף על רכישת אדמת הכנסייה, בין לצורך בנייה ובין לצורך החלפה, - להטיל על צוות של יהודה לעשות בדיקה יותר יסודית במתאר רחב-ידיים. פשוט להשקיע בזה עבודה גם בשטח.
- מר י.תמיר: צריך להקים צוות שיטפל בזה.

רה"מ ל.אשכול: במה אנו יוצאים היום? על 30 הדונמים האלה של גבעת הממשל נגשים לבנות. יש יהודים שצועקים "גוואלד" וצריכים לבנות, עם שכל ובלי שכל.

אל"מ ש.גזית: אמרנו שאפשר לבנות. צריכים להחליט מה רוצים שם לעשות. כיום עובדה שהישוב יושב ממש בתוך בנין הממשל. זה לא פתרון. זה שאנו בונים למתנחלים בנינים טרומיים כפתרון זמני בתוך החצר - זה לא פתרון. לפני שמתחילים לעשות שיכון - אני חושב שצריכים לעשות תכנון של אדמת הממשל ושל אדמת הכנסיה. אם מקימים את ישוב חברון, צריכים להחליט איפה הוא יהיה. קודם כל לבנות תכנית כוללת, בהנחה ששני השטחים האלה מהווים גוש שאפשר עליו לתכנן. להתחיל לצקת את היסוד הקבוע - זאת דחייה לדורות. (רה"מ ל.אשכול: כמה עולה הבנייה הטרומית?) כ-650 אלף. אבל זאת השקעה שחלק הארי שלה אינו הולך לאיבוד, מפני שאפשר לפרק את הבנין ולהעביר אותו.

מר י.תמיר: מתוך שיחות שהיו לי אני מבין, שרוצים להעביר לשם את משמר הגבול. זאת היתה תכנית הבנייה. זאת בנייה טרומית כזאת שאי-אפשר להפריד אותה. זה בית.

רה"מ ל.אשכול: אם יעבירו לבנינים אלה את משמר הגבול, יש בזה נחמה שהכסף אינו הולך לאיבוד. - אני באמת רוצה לשאול את אלון: אתה מציע הקמת עיר מזרחית לחברון? (השר י.אלון: הגרעין הראשון יהיו אלה שיושבים בממשל. יש עוד פניות של יהודים חרדים בעיקר). יש אנשים שחושבים: מאן דיהיב חייא יהיב מזונא. על מה נבנה שם מרכז רציני? פה אפשר לקיים מרכז רוחני-תרבותי (בנוסף אחד-העם), ישיבה גדולה, בית-מלון, בית הבראה.

השר י.אלון: אם יתנו למקום הזה את התמריצים הניתנים להשקעות, אני מניח שיימצאו מפעלים קטנים שירצו להיות שם. נוסף לישיבה יש אחת "החצרות" בניו-יורק שתקים שם סניף. דוקא סביב הענין הדתי אפשר יהיה להקים שם דבר רציני.

תת-שר בן-מאיר: אם נקח בחשבון שתחנת האוטובוסים תיהפך למרכז מסחרי יהודי, זה ישמש מקור פרנסה בשביל מספר נפשות. אם נצמצם כאן את הבנייה לחנויות ובתי-מלאכה ולא בתי מגורים, אז זה יוכל לפרנס מספר די ניכר של משפחות. הם יגורו מחוץ לעיר ופרנסתם תהיה בתוך העיר.

רה"מ ל.אשכול: מדוע אתה חושב שפתאום הערבים יתאהבו בעיניהם של בתי המסחר שלנו עד כדי כך שיעזבו את בתי המסחר הערביים וילכו לקנות אצלנו?

תת-שר בן-מאיר: תהיה אוכלוסיה של 500 משפחות שגם הם יזקוקים. תהיה תנועה של תיירים ובתי מלאכה. אינני סומך דוקא על החברונים.

השר י.אלון: אנו נעמיד במבחן את היזמה של הלל דן ובן-עמי, שישקיעו בקריה החדשה. עיר זו תמשוך יותר ממקומה אחרים.

רה"מ ל.אשכול: אני שואל: אם מדובר על חברון עילית או דתית, זה צריך להיות לפחות אלפי נפשות?

השר ז. שרף: אם הכוונה להקמת העשיה - צריכים להביא את העניין להחלטת ועדת השרים לענייני השטחים.

מר ש. גזית: חברון היא אולי העיר המוסלמית הדתית הקיצונית ביותר בכל השטחים שהיום בידינו. עיר מוסלמית מאוד. עיר שאין בה קולנוע. זה אסור. נדמה לי שבגלל הרגישות הזאת, מצד אחד, ובגלל האינטרס שלנו בחברון, הייתי ממליץ לא להכנס לתוך העיר, פרט למערת המכפלה ששם יש לנו אינטרס חיוני שלנו, ששם נקים את המרכז שלנו. אם הישוב שלנו לעשות נפרד לגמרי מן העיר. אם זה מצפון לה או ממזרח - איני יודע. אל נהיה במצב שנכנס להם לעצמות. זה יהיה רקע למתיחות בלתי פוסקת. אני חושב שאנו סתם מחפשים לנו צרות. (רה"מ ל.אשכול: הוצעה של הלבנים נראית לך?) כן.

רה"מ ל.אשכול: אני לא יודע באיזו מהירות אנו יכולים להגיע שם בסביבה לשכונה של אלפים. אם מדובר על ישוב ממש - הערבים בודאי לא יבואו אליו לקנות. השר י. אלוני: אני לא בונה על הצרכן הערבי. (רה"מ ל.אשכול: על מה אתה בונה?)

אפילו אם נתחיל משיבה אחת, שתמומן ממקורות של מימון ישיבות, וממלון אחד ומ-20-30 בתי מלאכה. הבעיה אינה כמותית, אלא עצם העובדה של נוכחותנו שם. אני משוכנע שאם הממשלה תחליט על החלת התמריצים למשקיעי הון גם על חברון הישראלית - יהיו יהודים שיעדיפו להקים שם מפעל כלכלי על פני מקום אחר. אז בהדרגה יתהווה שם ישוב. מה שדחוף - איתור שטח ופיתוח שטח. כשהיו שני הדברים האלה, אפשר יהיה להזמין יהודים להתישב שם. הגרעין שיושב בבית הממשל הוא גרעין מגובש מאוד. יש לו פריפריה בשפלה שמחכה ליחידות ישוב נוספות. אני מאמין באפשרות של התישבות בחברון. אם נגיע ל-3000 אראה בזה הישג עצום בטחוני ופוליטי. ההערה של שלמה נכונה. אנו לא יכולים להסתכן בתוך חברון עצמה, פרט למקום שנרצה להבליט סמל יהודי. המרכז הוא מחוץ לעיר. צריך לתת ליהודה תמיר כוח אדם שיטפל בזה ברצינות.

רה"מ ל.אשכול: אם אתה חושב שהבדיקה שלו לא תגלה מקום - צריכים להפסיק את הדיון מיד. אם אתה חושב שיצא מזה משהו - כדאי להקדיש לדיון עוד מספר רגעים. אתה אומר שאדמת הכמרים הלבנים היא 150 דונם, 30 הדונמים של הממשל יקחו אותם בשביל דבר אחר.

השר ח. גבתי: הבינותי שמשמר הגבול יהיה בתוך החלק של הממשל, ונוסף על כך יש עוד 30 דונם בשטח זה.

מר ש. גזית: ~~שמר~~ משמר הגבול יושב בפנים.

מר י. תמיר: שטח הממשל 80 דונם. 50 דונם יופרשו לכל הצרכים גם בעתיד, כולל משמר הגבול. נשארים 30 דונם למטרת התישבות. דבר שהוא בידינו היום. אדמת הרוסים הלבנים יש סיכוי לרכוש אותה, אם כי אין מי שיכול להגיד מתי ייגמר המו"מ. הכוונה ל-150 דונם. אחר כך יש שטח שצריכים לבדוק.

רה"מ ל.אשכול: אני חוזר ושואל: אם יש מי שרוצה למכור, אפשר בעזרת הפקעה להגיד שירצו. כופים אותם קצת שירצו. אז יש לנו שטח אדמה, שאנו עושים

עליו משהו.

מר יהודה תמיר: בכיוון זה רציתי להציע. נניח 30 דונם אפשר תוך שנים-שלושה להכין תכנית. יתר על כן: אפשר להכין תכנית על השטח הכולל גם את אדמת הרוסים הלבנים ולראות מה נופל, עם הפקעה באמצע או בלי הפקעה. להתחיל ממש לבנות - זה רק על 30 דונם. כבר בונים בתים טרומיים. זה על שטח 50 הדונמים של הממשל.

רה"מ ל.אשכול: הייתי הולך על זאת, אלא שאני חושש שבמשך הזמן נהיה מגוחכים. יש לנו כמה עיירות שעניניהן כלות שיתנו להן תושבים נוספים. (השר י.אלון: יש סוג מיוחד שילך להברון). אם אני לוקח את נתניה והשכונות שבירושלים - זה לא אלפים של מועמדים. אנשים אלה יש להם חלק ונחלה בירושלים. אני לא שוכח שאנו צריכים גם את ירושלים לאכלס. בינתיים יש בה 70 אלף ערבים. אני לא בונה על אלפים רבים של נפשות. לפחות צריכים להגיע ל-500-600 משפחות.

השר י.אלון: זה לא מעט. אם נגיע במשך שלוש שנים לסדר-גודל שציינת - אני חושב שזה יהיה הישג גדול.

רה"מ ל.אשכול: אתה תחשוב כך. האנשים שיושבים שם לא יחשבו כך. הם יתרבו על ידי כך שתוציא אנשים ממקומות אחרים מישראל.

השר י.אלון: לא איכפת לי אם יגיעו מתוך בני-ברק. אני בטוח שיבואו גם מניו-יורק. יש גם פוטנציאל כזה. אני אומר זאת על סמך פניות. (אאה"מ ל.אשכול: כמה יש פניות?) אני לא עוסק בזה באופן מסודר. אין לי מה להבטיח. יש גרעינים של אנשים שמאמינים בזה. אלה משוגעים לדבר.

רה"מ ל.אשכול: לי קשה להאמין שיש כל כך הרבה משוגעים לדבר. אפילו יהיו משוגעים - אחר כך יתכחו. לא רחוק נמצאת ירושלים עם כל קדושתה, עם כל מה שנחוץ, עם ראש-עיר "שרמינג" כזה. במשך שנים אחדות להיות מספר קטן - נעשה מאוש עצוב ומשעמם. אני יודע מה שאומרים לנו עכשיו בעיירות של 20 אלף נפש. אני טוען: רבש"ע, פעם ישבה דגניה א' בפחות מ-70 נפש בעבר הירדן. אבל יהודים אלה הם לא מתאימים לזה. הם באים מעיר גדולה.

היוצא לנו מדברינו, אילו אפשר היה על שטח זה של הכמרים הלבנים, בתוספת שטח שאפשר לצרף לזה, לתכנן משהו - הייתי רואה בזה משהו. זה איזה עניין.

השר י.אלון: לי יש שני חישות לגבי הצעה זו. א) עשוי להווצר מצב שנפתח לטובה, שיותר יהודים ירצו להתישב בחברון, ונעמוד באפס שטח. (רה"מ ל.אשכול:

יחישבו בירושלים). הבעיה בירושלים שאנו לא יכולים לקלוט את כל העולים שרוצים להתישב בעיר זו, אין יחידות דיור. אני אומר: אין חשש שלא ילכו לירושלים. עוד יבוא יום ואני אבקש שלא ילכו. אבל לגבי חברון יש משיכה מיוחדת, לא אגיד לרבבות אלא לאלפים. אין פרטנסיות להקים עיר תעשייתית גדולה. לא יבואו ברוגזה אם לא תתן להם מה שתתן. נניח שנקים משהו על מגרש הרוסים הלבנים, וכעבור שלושה חדשים יתברר שאין מקום. אז נתחיל ליצור מצבים אומללים של מובלעות. זה מבחינת

ועדת חברון 10.12.68

בטחון לא טוב. ב) כל זמן שאנו יושבים בחברון לא איכפת לי איפה שיושבים. אבל אם נצטרך להפרד - מה אעשה בהם? נשאר אותם לחברון? מצדי אפשר לספח את כל הר חברון. אדרבא, נחליט על זה. אבל ליצור עובדה שמונעת אופציות - לא נשיג לזה רוב בממשלה.

רה"מ ל.אשכול: נניח שאנו נשיג גבעה. מהו המרחק מישראל הירוקה אליה? קח איזו שהיא גבעה.

השר י.אלון: מגוש-עציון זה 10 ק"מ, מירושלים - זה 28. נעזוב עכשיו את הגוש.

רה"מ ל.אשכול: נניח שאת גוש עציון איך שהוא נחבר. - אני מציע שנטיל על יהודה טמיר שיבדוק בסביבה הזאת וימצא שטח שאפשר לפתח. אז נגיד ליהודים הרוצים לבוא לכאן: אתם מוזמנים. אני לא ממחר בכמויות. אני רוצה ליצור גרעין של 300 משפחות.

השר י.אלון: (נותן לראש הממשלה הסברים על המפה). אני בטוח כי בשעה שיצא קול קורא לעולם על מתנחלים - יבואו.

חת-שר בן-מאיר: הצעתך לעכב את הקיים?

השר י.אלון: לא. אני בעד קניית 180 הדונם. אני לא בטוח שיעשו שם שיכון. הייתי קונה זאת לשם חילופי קרקע.

חת-שר בן-מאיר: אם אלך לפי דרכו של אלון - ואני מקבל את דבריו על המשיכה המיוחדת שיש לחברון - במה דברים אמורים? אם ישבו שם

2000-3000 יהודים. אני מתכוון לגבי 180 הדונם האלה. יתכן שכוח המשיכה יגרור אחריו כוח השקעה. יבואו יהודים ויקנו קרקע. (השר י.אלון: פה לא תהיה אפשרות כזאת. קודם אתה צריך להראות שיש משהו שקיים ולא בפוטנציה).

השר י. אלון: בין חברון לבני-נעים צריכים למצוא מתאר של 5,000 דונם. זה מתחבר יפה עם הנגב. פה יער יתיר, פה סמועה.

(השר אלון מראה לראש הממשלה את המקומות על המפה)

אם נחלבש על זה כפרויקט בפני עצמו - נמצא לזה הרבה אנשים שיבואו, ובלי פרטנסיות של * עיר גדולה. אני מציע זאת לגבי חברון ולא לגבי שכם, כי אני מאמין שבאמת יבואו. אם יהודה מדבר על שטח שנמצא במרחק של 2 ק"מ מהעיר, פירושו של דבר שאלו תהיינה שכונות שבשולי העיר.

חת-שר בן מאיר: אתה מרחיק אותם ממערת המכפלה.

רה"מ ל. אשכול: אם אתה רואה את המפה, עליך לקחת את השטח כמו שהוא, כשם שאלהים ברא אותו ביום הששי, כשכילה את מלאכתו. אז יוצא שאנו פה זרוע אחת, זה חד-צדדי. כשהשטח היה חפשי, בא כל מי שרצה ונטע כרם. היהודים לא יעשו זאת. גם אילו הוצאת מכאן את הערבים, היהודים לא היו נוטעים כרמים. נשאר פה הזרוע המדברית הריקה. יש לנו משיכה למערה. פה יש כביש.

השר י. אלון: הכביש יתחבר לכביש בית-לחם-חברון. הנה חברון לפניך (מראה על המפה). נניח שהעיר היהודית תהיה פה. כאן הכביש לבית-לחם ולירושלים. מפה

יש לך כביש לנגב שיורד לדהריה ולבאר-שבע. יש גם כביש שיורד לבני-נעים. אני מציע שנבחר צוות קטן בשביל יהודה ונתן לו אפשרות לבדוק את הענין כולו.

רה"מ ל. אשכול: מה שאני רוצה להציע: לא מתקבל על הדעת להקים ש-3 נקודות פזורות.

יש לנו קצת יהודים שנאחזו. נניח שנעשה בשבילם שיכון, אחר כך

נרכוש את 150 הדונם של הרוסים הלבנים ונעשה מזה משהו. ואז כל החשק יעבור וסוף לדבר. יחד עם זה אנו מתרחקים מהמדבר, שבו אפשר להפקיע שטחים. (שלמה גזית: שם הכל אדמת ממשלה). אנו יכולים לקחת שם 500 דונם ולהתחיל להקים משהו, אז אני יכול לקוות להמשך. אז אפשר לדבר פעם על הקמת בית חרושת רציני במקום.

השר ח. גבתי: אז זה לא ענין של 2-3 ק"מ מחברון. אז תהיה שאלה מדוע ייקרא על זה שם חברון?

רה"מ ל. אשכול: הערבים מכנים את חברון "חליל". אנו נחדש את השם חברון. בשטח

זה שאני מתכוון לו יש משיכה לצד הכבישים. אז אני בונה את השיכון וכמה שיהיה יהיה. כאן אוכל גם לחשוב על חרושת. מה שלא יהיה - זה מצטרף למפת ישראל. אז אוכל למשוך הנה תעשיות, ולתת להם כל מה שאתה אומר. הרי המדינה צריכה ממשו להתקיים. אם תתן בכל מקום הנחות - מזה לא תוכל להיות. אם אני מקים משהו בשטח שהוא לעולם שלי - אז אני נותן לשנים אחדות הנחה, ואחר כך נשאר לי משהו. משום כך אני נוטה להתרכז בכיוון המדבר. סוף-סוף אין אדם מבלה ימיו ולילותיו במערת המכפלה.

השר י. אלון: בלאו הכי לא מדובר על ישוב מרוכז ליד מערת המכפלה. אדמת הרוסים

גם היא במרחק של 3 ק"מ מהמרכז של העיר. המרחק אינו קובע.

רה"מ ל. אשכול: ומה היינו עושים אילו היתה חברון בגודל של מחצית ניו-יורק?

אולי הייתי עושה כך: הייתי מפקיע עד למתאר החברוני כיום,

כדי שבאמצע לא יכנסו זרים. זה מתקבל על הדעת.

השר י.אלון: לדעתי זאת צריכה להיות שכונה יהודית, שיצטרכו לנסוע ממנה אל חליל. זה לא יהיה ישוב מעורב. הדבר היה בלתי אפשרי גם אלמלא היו אנשי חברון מוסלמים קיצוניים, קל וחומר כשהם כאלה.

אל"מ שלמה גזית: הערה אחת שאינה נוגעת לקומפלקס זה. פירושו של דבר שאנו הולכים ומקימים שני ישובים בהר חברון. האחד - גוש עציון שעליו הוחלט. השני - קריה ליד חברון. אני מאוד מסופק אם יהיו לנו אמצעים להקים שני מרכזים באותו אזור.

רה"מ ל.אשכול: אנו משקיעים כסף. נשקיע פה באיזה דבר. הושבנו כאן יהודים, הם ישנם. במקום להשקיע במקום אחר - נשקיע כאן. אולי יהיה זה יותר יקר. על כל פנים, יש בזה מידה של הדיון. אילו אפשר היה להקים גוש חברון אחד - היה טוב, אבל גוש-עציון נמצא במרחק של 15 ק"מ מחברון.

תת-שר בן-מאיר: הייתי מציע לאחד את השטח שבידנו כיום - 30 הדונמים של הממשל, - ו-150 הדונמים של הרוסים הלבנים, שמדברים על האפשרות לרכשם, ונעמיד את השטח לרשות הישיבה. ליד הישיבה צריכות להתחבר כמה עשרות משפחות. אני מניח שיהיו יהודים שירצו להיות ליד הישיבה. כך יתפסו את 150 הדונם.

רה"מ ל.אשכול: אם הישיבה גם היא מרכז משיכה - תקים את הקריה פה. אתה מקים מגורים לאנשי הישיבה. אם מדובר על רווקים - הם זקוקים לחדר-אוכל, אז מתחיל להיות דבר-מה. (השר י.אלון: בינתיים יש פיזור המאמץ). אני לא נגד זה, שלאלה הנמצאים במקום ייבנו בתים. אני בכלל עוד לא יודע מי יבנה ישיבות, מניין נקה את הכסף הזה. כבר אמרתי פעם, שצריך להביא את וולפסון, שיראה את הדבר וודאי יתרשם ויקים ישיבה.

השר י.אלון: לגבי גוש עציון - הוא יהיה מורכב משלושה גושים חקלאיים. שני קיבוצים של הקיבוץ הדתי ואחד של בית"ר עם מרכז כפרי. על כך החלטנו בשעתו. (השר ת.גבעתי: מה יעשה מרכז עם שלושה קיבוצים?) גוש חקלאי אני קורא לזה. באמת אין מקום לשני גושים עירוניים. את גוש עציון נפתח כמרכז כפרי. יהיה להם בית-מלון ובית-הבראה כמו בכל כפר. את המאמץ העירוני נרכז בחברון.

אל"מ ש.גזית: אין לך מספיק יזמים.

רה"מ ל.אשכול: דבר דגיל אצלנו: אנו לוקחים יהודי ומיישבים אותו, בונים לו בית. אחר כך הוא עוזב ועובר לחיפה לודי-סליב. אחר כך שוברים את השמשות באיזה מקום ואתה בונה בהר הכרמל שיכון. אחר כך תבוא אליו שילך מן העיר אל הכפר או לחברון. אחר כך אתה מקים ישיבה ומזמין את בניו של אותו יהודי לבוא אל חברון.

השר י.אלון: אני מציע שהמאמץ העירוני ייעשה ליד חברון.

רה"מ ל.אשכול: כל המרכזים ~~העירוניים~~ הכפריים זקוקים לרחמים. זכון שהקימונו כמה מרכזים כאלה שהרופא גר בהם.

ועדת חברון 10.12.68

השר ח. גבתי: רוב המרכזים רדומים.

השר י. אלוץ: אני חושש שנעשה מאמץ בגוש עציון ואחר כך נאלץ להקים עיר ליד חברון.

רה"מ ל. אשכול: לי נראה ללכת באותו כיוון שאמרת. יודע אני שאין זה מן הדברים הקלים. אין מקום זה דומה לכרמיאל, שנמצאת במרחק של כמה קילומטרים מחיפה. כרמיאל אינה במדבר. אם כי ערד מתפתחת יפה. (השר י. אלוץ: כבר מלאו שבע שנים לקיומה). כמה יש בה משפחות? (השר י. אלוץ: למעלה מאלף).

השר ח. גבתי: רחוק מאוד.

השר ז. שרף: יש להם 50 משפחות של מועמדים. רק תן להם תעשיה. שם ממלאים בקצב הבניה. עיר זו היא אטרקציה.

רה"מ ל. אשכול: היא בנויה עשיר מאוד. אם אלוץ לא ישמור על הכיסים שלו הקליטה תעלה הרבה כסף.

מר תמיר: מה לגבי הקרקע של הרוסים הלבנים? לדעתי צריכים לרכוש שטח זה.

השר י. אלוץ: ולו גם לשם חילופין.

השר ח. גבתי: מה שאתה מציע היום זה ערטילאי.

השר י. אלוץ: תן לי שבועיים עם יפוי כוח של השולחן הזה ואביא לך הצעה של ממש.

רה"מ ל. אשכול: הייתי מתפלל שהלבנים האלה לא ירצו למכור לך את אדמתם. אין זה

כל טעם לפזר את כוחותינו.

מר תמיר: הם רוצים למכור שטח ליד שער שכם ובגוש עציון. תמיד אפשר יהיה

לעשות באדמות אלו חליפין.

השר י. אלוץ: זה נכס. במקום 10 דונם כרם אתה מציע דונם של אדמה עירונית.

אם אתה מחליט שאנו הולכים לעשות בדיקה עירונית - זה מצריך זמן.

רה"מ ל. אשכול: 150 דונמים אלה אינם אדמה עירונית.

השר ח. גבתי: הם 2-3 ק"מ מהמרכז.

רה"מ ל. אשכול: אינני יודע מדוע אתם רוצים דוקא להיות נתיני חברון.

מר תמיר: זאת לא ממש קרקע עירונית. גם הממשל הוא מחוץ לבנין ערים.

השר י. אלוץ: האם אתה מוכן שנקבל סיכום כזה: מסכימים לאתר שכונה יהודית

מצפון-מזרח או מדרום מזרח לעיר חברון, ומסילים על יחידה

משולבת של הצבא ומשרד הכטחון להביא הצעת מתאר.

- ס ח ל י ט י מ :
- (א) לאחר שטח היכול להתאגדים להקמת שכונה יהודית נבדלת מצפון-מזרח, מזרח או דרום-מזרח ובמרחק סביר מהעיר חברון.
- מר י. תמיר יחד עם נציגי משרד הבטחון וצה"ל יביאו לוועדת השרים הצעת מתאר בבירון.
- (ב) להמשיך במשא-ומתן עם הכנסיה הרוסית הלבנה בענין רכישת 150 דונם קרקע בסביבת חברון וחלוקת קרקע בשער-שכם וגוש-עציון.
- (ג) לבחון את הפרוייקטים הכלכליים המתוכננים להר-חברון ולקבוע מי מהם יופנה לגוש-עציון ומי מהם יופנה לחברון החדשה בהתאם לאופיים החברתי.
- (ד) עם קבלת הדין-וחשבון תחזור הוועדה ותקיים דיון מפורט בכל הנ"ל.

הישיבה ננעלה

=====